

روزشمار جنگ

چهارشنبه

۹ خرداد ۱۳۶۳

۲۸ شعبان ۱۴۰۴

۳۰ مه ۱۹۸۴

۴۰۸

امروز ارتش عراق چند هدف نظامی را در منطقه مهران و دهلران بمباران کرد و ایستگاه حسینییه و مناطق مسکونی آبادان را با آتش توپخانه هدف قرار داد.

به دنبال پرواز شناسایی روز گذشته هواپیماهای عراقی بر فراز منطقه دهلران و مهران، امروز ۴ فروند هواپیمای رژیم صدام با تجاوز به حریم هوایی این مناطق، در دو نوبت در حدود ساعت ۱۳، جنوب شرقی و شمال شرقی دهلران^۱ و چند نقطه در حوالی کله قندی و دوراجی را در شمال مهران، بمباران کردند.^۲ همچنین هواپیماهای عراقی پاسگاه زالوآب عراق را که در دست نیروهای ایرانی است و سه نقطه از دشت رضاآباد و ارتفاعات سد کنجان چم در حوالی نخجیر را بمباران کردند. در این بمباران‌ها یک زاغه مهمات گردان ۱۹۱۳ هدف قرار گرفت و دچار آتش سوزی شد و تعدادی از نیروهای خودی شهید یا مجروح شدند. آمار دقیقی از میزان تلفات و خسارات این بمباران‌ها گزارش نشده است.^۳

در منطقه جنوب نیز در ساعت ۸ صبح، سه فروند هواپیمای عراقی با سقف پرواز ۳۵ هزار پا از منطقه خرمشهر به سمت ایستگاه حسینییه و کوشک پرواز کرده و پس از عکس برداری از این منطقه به طرف فرودگاه العماره در داخل عراق رفتند.^۴ بعد از این شناسایی هوایی، ایستگاه راه آهن حسینییه از ساعت ۱۲:۴۵ دقیقه ظهر امروز، زیر آتش توپخانه دوربرد ارتش عراق قرار گرفت و علاوه بر خساراتی که به ساختمان این ایستگاه وارد آمد، موتور برق آن بر اثر اصابت گلوله از کار افتاد. این گلوله باران تلفات جانی نداشت.^۵

شهر آبادان نیز همانند روزهای گذشته به طور پراکنده هدف آتش سلاح‌های سنگین و دوربرد ارتش عراق قرار داشت که در جریان آن ۸ باب منزل مسکونی در این شهر خسارت دید. در منطقه عملیاتی آبادان نیز بر اثر تبادل آتش سلاح‌های سنگین و نیمه سنگین ۱۵ نفر از نیروهای نظامی مجروح شدند و یک نفر به شهادت رسید.^۶

در همین حال، ارتش عراق در اطلاعیه نظامی امروز خود ضمن اعلام خبر حملات هوایی عراق در جبهه میانی، مدعی شد که توپخانه ایران اطراف قصبه زرباطیه را گلوله باران کرده و خساراتی به تأسیسات غیرنظامی این شهر وارد آورده است.^۷

۴۰۹

نیروهای عمل کننده در مرحله پنجم عملیات قائم آل محمد (عج) (با نام شهید هادوی) که از روز گذشته از سه محور به سوی منطقه سرشیو واقع در شمال دره شیلر بین شهرهای بانه، سقز و مریوان حرکت کرده بودند، با رسیدن به منطقه هرمیدل و حاج عبدال به طور کامل با عناصر گروه‌های مسلح غیرقانونی درگیر شدند.

در این عملیات تیپ ویژه شهدا به همراه گردان حزب الله سپاه، یک گردان از تیپ ۲ لشکر ۲۳ نوه ارتش، گردان‌های جندالله مریوان، کامیاران، سنندج، بوکان و سقز و گردان حمزه سپاه مریوان شرکت داشتند. نیروها در ارتفاعات غرب هرمیدل، با عناصر مسلح ضدانقلاب درگیر شدند و با پیشروی به سمت هدف در ساعت ۱۰ صبح به روستای هرمیدل رسیدند. درگیری تا پاسی از شب ادامه داشت. با تاریک شدن هوا و پس از یک شور اطلاعاتی ۴۰ تن از نیروهای یگان حزب الله سپاه گشت‌زنی در منطقه را شروع کردند.

در محور شمال شرقی عملیات، به‌غیر از دو نقطه که درگیری به شدت در آنها ادامه دارد، بقیه اهداف تأمین شد. در محور سوم نیز کلیه اهداف تأمین و روستاهای میشاو و سیف‌الدین از وجود گروه‌های مسلح غیرقانونی پاک‌سازی شدند. مقر اصلی ضدانقلابیون در روستاهای هرمیدل و حاج عبدال نیز به تصرف نیروهای خودی درآمد و آنها ناگزیر بیمارستان و مرکز آموزش خود را رها کرده و متواری شدند.^۸

در کلیه محورهای عملیاتی، نیروهای خودی از آتش پشتیبانی ارتش و سپاه برخوردار بودند و هوانیروز نقش مهمی در پشتیبانی از نیروها و انتقال آنها داشت. برای نمونه با تشدید درگیری در محور توسی، بالگردهای هوانیروز به سرعت وارد عمل شده و نیروهای کمکی را به ارتفاعات منطقه درگیری منتقل کردند و در نتیجه نیروهای عمل کننده توانستند با قدرت بیشتری اهداف خود را تأمین کنند.^۹

نیروهای ژاندارمری نیز با تشکیل ۱۷ گروه کمین در کلیه محورهای اطراف منطقه، مستقر و اجرای کمین کردند. شامگاه امروز، در دو کمین درگیری به وجود آمد و در کمین داخل روستای داروخان در دره شیلر، تعدادی از عناصر ضدانقلاب کشته یا زخمی و بقیه آنها متواری شدند. گردان مرزی مریوان هم از ساعت ۱۸:۳۰، به مدت دو ساعت با افراد مسلح غیرقانونی درگیر شد. علاوه بر این، نیروهای پایگاه شماره ۲ چناره بیش از دو ساعت با عوامل ضدانقلاب درگیر بودند که این درگیری بدون تلفات نیروهای خودی پایان یافت.^{۱۰}

در مجموع، شدت و سرعت عمل نیروهای خودی به حدی بود که به نوشته فرماندهی عملیات، تلفات قابل توجهی به گروه‌های مسلح غیرقانونی وارد آمد؛ در این عملیات ۵۳ تن از افراد حزب دمکرات، کومه‌له و سازمان مجاهدین خلق (منافقین) کشته شدند که جنازه ۲۰ تن از آنها از جمله مشاور نظامی هیز عزیز یوسفی در منطقه بر جای ماند. همچنین تعداد زیادی از آنها زخمی و ۱۲ تن نیز دستگیر شدند. ۲ تن از دستگیرشدگان عضو سازمان مجاهدین خلق (منافقین) بودند و هنگام دستگیری با خوردن قرص سیانور قصد خودکشی داشتند، اما نیروهای بهداری با اقدام به موقع مانع از این کار شدند. در این عملیات چندین زاغه مهمات، تعدادی اسلحه انفرادی و خمپاره، ۲ دستگاه بی‌سیم بزرگ و کوچک و حدود ۱۰ گونی مدارک ارزشمند گروه‌های ضدانقلاب به دست نیروهای خودی افتاد. یادآوری می‌شود ۲ نفر از نیروهای خودی که در اسارت این گروه‌ها بودند، در جریان این عملیات آزاد شدند، ولی گروه‌های مسلح غیرقانونی ۴ نفر دیگر از اسیران را اعدام کرده و به شهادت رسانده بودند.^{۱۱}

۴۱۰

در جریان اقدامات نیروهای خودی و گروه‌های مسلح ضدانقلاب در مناطق کردنشین یک نفر از نیروهای سپاه به شهادت رسید و از عناصر مسلح غیرقانونی نیز یک نفر دستگیر شد و ۲۲ تن کشته و ۴ نفر هم تسلیم شدند.

در محور اسلام‌دشت - مریوان، افراد گروه‌های مسلح غیرقانونی یکی از نیروهای سپاه را به اسارت گرفته و سپس او را به شهادت رساندند. نیروهای گردان جنرال الله نیز با اجرای کمین در حوالی روستای قلتر مریوان، یکی از افراد گروه غیرقانونی خبات به نام رسول عزیزی را با تجهیزات کامل دستگیر کردند.^{۱۲}

در شهرستان مهاباد، نیروهای سپاه پاسداران انقلاب اسلامی در مسیر حرکت افراد لک یک هیز پیشوا کمین گذاشته و هنگام ورود آنها به منطقه بر روی آنها آتش گشودند. در این کمین موفقیت‌آمیز، ۲۱ تن از عناصر حزب دمکرات کشته و بقیه آنها به روستاهای کالش بالا و کالش پائین متواری شدند.^{۱۳}

سپاه پاسداران مهاباد اعلام کرد ساعت ۳ بامداد امروز، یک نفر از عناصر کومه‌له به نام امیر ویسی که در شهر به عبدالله ویسی مشهور است، در کمین نیروهای خودی قرار گرفته و کشته شد. از این فرد که یکی از افراد فعال حزب کومه‌له بود تعدادی سند به دست آمد.^{۱۴}

همچنین در پی عملیات روز گذشته سپاه سلماس در پاک‌سازی روستای شیروانی در ۴۳ کیلومتری جنوب غربی سلماس، ۴ نفر از افراد سنار مامدی با ۲ قبضه اسلحه به نیروهای خودی تسلیم شدند.^{۱۵} از سوی دیگر، سپاه پیرانشهر اعلام کرد که ۲ نفر از افراد بسیج که هر کدام دارای یک قبضه اسلحه کلاشینکف بودند فرار کرده و به حزب دمکرات پیوسته‌اند.^{۱۶}

۴۱۱

ستاد سپاه منطقه ۱۱ (استان‌های آذربایجان غربی و کردستان) امروز در نامه‌ای به پایگاه‌های سپاه در این منطقه در خصوص تجمع عناصر گروه‌های مسلح غیرقانونی در مناطق کردنشین و به‌کارگیری شیوه‌های جدید علیه نیروهای تأمین و افراد بسیجی و سپاهی حاضر در منطقه هشدار داد.

این ستاد در نامه‌ای به کلیه پایگاه‌ها و ناحیه کردستان هشدار داد که حزب منحل‌ه دمکرات در نظر دارد در سنگر نیروهای تأمین جاده‌ها و کیسه‌های شن به‌کاررفته در این سنگرها، مواد منفجره و بمب ساعتی جاسازی کند یا با به‌جای‌گذاردن تعدادی جعبه و وسایل در منطقه خساراتی را به نیروهای خودی وارد آورد.^{۱۷} علاوه‌براین عناصر ضدانقلاب می‌کوشند با برقراری روابط دوستانه با افراد بسیج و سپاه، آنها را به محل‌های امن خود دعوت و سپس اقدام به دستگیری و خلع سلاح این نیروها کنند.

ستاد سپاه منطقه ۱۱ ضمن بیان این موارد از نیروهای نظامی و انتظامی مسلح خواست از گرفتن هر نوع هدیه، مواد غذایی، اشیاء و دوستی با افراد ناشناس خودداری کرده و موارد مشکوک را به مسئولان اطلاع دهند.^{۱۸}

۴۱۲

سپاه پاسداران انقلاب اسلامی به‌منظور ایجاد هماهنگی بیشتر بین نیروهای عمل‌کننده در داخل عراق و اجرای عملیات‌های برون‌مرزی موفق‌تر، ستادی به نام "ستاد قرارگاه رمضان" ایجاد و کلیه تشکیلات برون‌مرزی را در آن ادغام کرد.^{۱۹}

در نشست‌هایی که امروز در قرارگاه مرکزی قدس با حضور علی شمشخانی قائم‌مقام فرماندهی کل سپاه، مرتضی رضایی، مسئولان ستاد عراق (رمضان) در ستاد مرکزی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی و فرماندهان و مسئولان واحدهای اطلاعات مناطق ۱، ۳، ۴، ۷، ۸، ۱۰ و ۱۱ سپاه برگزار شد، تشکیل قرارگاه رمضان به‌طور رسمی اعلام و در نامه‌ای از فرماندهی کل سپاه پاسداران به مناطق و یگان‌ها ابلاغ شد. در بخشی از این نامه آمده است: «به‌منظور فعالیت‌های اطلاعاتی و عملیات ویژه انهدامی در مرزهای جنگ تحمیلی و کمک به اکراد و عشایر مسلمان و سایر مبارزین علیه رژیم بعثی و آموزش آنها و عملیات ایذایی روی ارتش و رشک‌سته عراق، قرارگاه رمضان زیر نظر فرماندهی کل تشکیل می‌شود.»^{۲۰} فرماندهی کل سپاه در نامه‌ای به مناطق و یگان‌های سپاه اعلام کرد که از این تاریخ به بعد «کلیه اقدامات درمورد عراق از طریق این ستاد انجام خواهد شد و قسمت‌های دیگری که روی این مسئله کار می‌کردند، مثل روابط بین‌الملل بعد از تشکیل این ستاد دیگر هیچ اقدامی انجام نخواهند داد.» در این نامه تصریح شده است: از این پس، آموزش‌های تخصصی و فنی مورد نیاز قرارگاه رمضان در مرکز و آموزش‌های عمومی *ضمیمه دارد؛ توضیحات مسئول واحد اطلاعات منطقه ۳ سپاه از اقدامات و هماهنگی‌های انجام‌گرفته در پی تشکیل قرارگاه رمضان.

در مناطق انجام خواهد شد. نیروهای این ستاد نیز متشکل از نیروهای سپاهی، مشمول و افراد مورد اعتماد عراقی است که جزئیات آن بعداً ابلاغ می‌شود. براساس این نامه، نیاز ستاد قرارگاه رمضان به نیروهای تدارکاتی و غیرفنی نیز از طریق تدارکات منطقه و اقلام فنی و تخصصی و بودجه آنها از طریق مرکز تأمین خواهد شد.^{۲۱}

در همین حال، فرماندهی قرارگاه منطقه ۱۱ سپاه در نامه‌ای به علی شمخانی بر ضرورت داشتن رادیویی به زبان کردی زیر نظر قرارگاه حمزه، تأکید کرده و خواستار طرح موضوع در شورای امنیت کشور و ارائه امکانات لازم برای راه‌اندازی آن شد. در بخشی از این نامه با تأکید بر جایگاه قرارگاه حمزه در برقراری امنیت در منطقه و لزوم توجه به ابعاد غیرنظامی این مسئله آمده است: «همان‌طور که بارها اعلام شده، راه‌حل مسئله کردستان تنها از طریق نظامی میسر نیست. لزوم برقراری یک رابطه تنگاتنگ و عمیق با مردم از طریق یک برنامه رادیویی به زبان کردی و فارسی ... احساس می‌شود. ... لذا لازم است ... روزانه حداقل نیم‌ساعت برنامه با مسئولیت اجرایی قرارگاه و تحت نظارت مسئولین صداوسیما جمهوری اسلامی ایران در نظر گرفته شود.»^{۲۲}

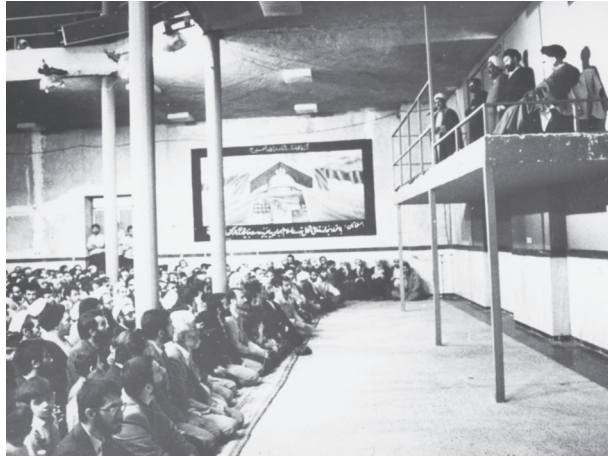
۴۱۳

امام خمینی در آستانه حلول ماه رمضان در جمع نمایندگان دوره اول و دوم مجلس شورای اسلامی در مورد بروز و صدور اختلاف هشدار داده و بر لزوم مقابله با تفرقه‌افکنی‌ها تأکید کردند. ایشان با اشاره به اختلافات پیش آمده در انتخابات اخیر مجلس شورای اسلامی و پیام خود در خصوص شورای نگهبان تصریح کردند: «آن چیزی که من را نگران می‌کند این است که دنبال هر مطلبی یک شیطان هم پیدا می‌شود که می‌خواهد آن را منحرف کند. ... کلیه چیزهایی که در آن بوی اختلاف می‌آید این بلاشکال از شیطان است که دشمن قسم خورده است که ما را منحرف کند.» بنیان‌گذار جمهوری اسلامی ایران سخنرانان مجالس، اهل منبر، علما، خطبای جمعه و کسانی که قبل از خطبه صحبت می‌کنند را از بیان مطالب اختلاف‌انگیز برحذر داشتند و خطاب به نمایندگان که در انتخابات دور دوم مجلس شورای اسلامی موفق به کسب آرای مردم نشده‌اند، اظهار کردند: «فرض می‌کنیم که یک مقام بسیار عالی‌ای هم از شما گرفته شده است - فرض می‌کنیم و حال اینکه نیست این جور - این موجب این نمی‌شود که شما خدای تبارک و تعالی را ناراضی کنید از خودتان، ... وقتی بنا شد که همه ما می‌خواهیم که خدمت کنیم به این کشور، می‌خواهیم که آن مسائل سابق برنگردد، می‌خواهیم که اسیر نباشیم در دست مستشارهای امریکایی یا قلدرهای روسی، ما که بنا داریم این طور باشیم، راهش این است که ما با هم باشیم.»

امام خمینی به سوءاستفاده دشمن از این اختلافات اشاره کرده و افزودند: «مجلس گمان نکند که در یک مجلس صحبت می‌کند، ائمه جمعه گمان نکنند که در یک جای محدود صحبت می‌کنند، امروز دیگر حدود برداشته شده است، دیوارها ریخته شده است. ... دشمن‌ها پشت درهای ایران ایستاده‌اند، مراقب‌اند آنها.»

رهبر انقلاب با بی‌اهمیت خواندن احتمال اعزام نیروهای امریکایی به خلیج فارس، بر حفظ وحدت در

داخل کشور تأکید و تصریح کردند: «تمام این هیاهوها ترس ندارد. اینها چیزی نیست، امریکا چه می فرستد به کجا و چه می فرستد به کجا، اینها صحبت است، آنی که آنها نقشه اصلی شان این است که در داخل یک کاری انجام بدهند. امریکا می داند که عرضه این را ندارد که در ایران وارد بشود یک کاری انجام بدهد، خودش هم می داند، این راه، خودشان هم گفتند که ما نمی خواهیم که سربازهای امریکا

دیدار نمایندگان مجلس شورای اسلامی با امام خمینی

در خلیج [فارس] از بین بروند، آقایان هم گفتند این را. آنها این مسئله را ظاهر می کنند که با هو و جنجال ما را از میدان بیرون کنند، آنها خوفی ندارد. آنی که خوف دارد این است که با این شیطنتها ... بین علمای بلاد اختلاف ایجاد کنند، دو دسته بشوند. ... اختلاف علما اختلاف ملت است، نه اختلاف افراد.»^{۲۳}

در ابتدای این دیدار، حجت الاسلام والمسلمین هاشمی رفسنجانی رئیس مجلس شورای اسلامی، در سخنانی ضمن تشکر از امام خمینی به دلیل پیام اخیرشان در خصوص مجالس اول و دوم اظهار کرد: مجلس اول بسیار خوب و سرافراز در پیشگاه خداوند متعال به پایان رسید و یک مجلس نمونه بود و فصلی نوین از تاریخ مجلس های دنیا ارائه داد. نمایندگانی که موفق شده اند در دور دوم مجلس انتخاب شوند با استفاده از تجربه دوره اول، مؤثر خواهند بود و کسان دیگر در پست های دیگر خدمت خواهند کرد و معدودی هم که طور دیگری فکر کرده اند به راه خودشان می روند.

رئیس مجلس شورای اسلامی در خصوص دوره دوم مجلس گفت: «ما امید زیادی به دور دوم مجلس شورای اسلامی داریم. در دو روز گذشته نیز مشخص شد که دوره دوم بسیار هماهنگ و فعال خواهد بود و نشانه های آن کارشکنی ها نخواهد بود.» وی اظهار امیدواری کرد که مجلس دوم شورای اسلامی بتواند با استفاده از تجارب مجلس اول در حل مسئله تورم، مشکلات طبقات محروم، کشاورزی، وضع ادارات و نظام اداری، قانون محاسبات، مسئله تعاونی ها، نظام نوین ارتش جمهوری اسلامی و بسیاری مسائل دیگر - که در مجلس اول ناتمام ماند - با هدایت مؤثر رهبر انقلاب موفقیت چشمگیر داشته باشد. رئیس مجلس شورای اسلامی با اشاره به پیام امام خمینی در خصوص شورای نگهبان و آغاز به کار مجلس دوم شورای اسلامی افزود: توصیه های جناب عالی در مورد مجلس به صورت آئین نامه در خواهد آمد و سرلوحه ای برای حرکات بعدی مجلس خواهد بود تا با همکاری شورای نگهبان مشکلات اساسی مملکت از جمله مشکلات اقتصادی بر مبنای اسلام حل شود.^{۲۴}

۴۱۴

امروز هم‌زمان با سفر طارق عزیز وزیر امور خارجه عراق، به عربستان سعودی و انتشار مصاحبه تهدیدآمیز وزیر اطلاعات عراق مبنی بر شروع مجدد حملات به کشتی‌ها در خلیج فارس، مقامات این کشور مدعی شدند که یک فروند کشتی در آب‌های جنوب جزیره خارک هدف حمله جنگنده‌های عراق قرار گرفته است.

یک مقام نظامی عراق مدعی شد امروز هواپیماهای این کشور یک هدف بزرگ دریایی را در جنوب پایانه نفتی خارک، مورد حمله مستقیم و دقیق قرار داده‌اند. منابع کشتیرانی نیز اعلام کردند که اظهارات تأییدنشده‌ای از حمله به یک فروند نفتکش با پرچم لیبریا بیان شده است، اما هیچ‌گونه تقاضای کمکی دریافت نکرده‌اند.^{۲۵} با این حال، یکی از فرماندهان نیروی دریایی ایران در منطقه ادعای عراق را تکذیب کرد و گفت: از شب گذشته، هیچ درخواست کمکی صورت نگرفته است و بالگردهای ما از صبح امروز، منطقه مورد ادعا را شناسایی کرده‌اند، اما کوچک‌ترین اثری از حمله و کشتی آسیب‌دیده نیافته‌اند.^{۲۶}

این درحالی است که لطیف نصیف جاسم وزیر اطلاعات عراق، در مصاحبه با خبرنگاران ترکیه تأکید کرد که کشورش به منظور از بین بردن اقتصاد ایران حمله به کشتی‌ها در خلیج فارس را ادامه خواهد داد. وی با بیان اینکه جنگ فعلی امکان دارد به نقاط دیگر سرایت کند، گفت: «برای کشورش احتراز از حمله به کشتی‌های بی‌طرف غیرممکن است.» وزیر اطلاعات عراق به کشورهایی که در جنگ درگیر نیستند اخطار کرد از فرستادن کشتی‌های خود به آب‌های خلیج فارس خودداری کنند، زیرا «هر کشتی‌ای که وارد آب‌های خلیج فارس شود، مورد حمله قرار خواهد گرفت.»

هم‌زمان با این ادعاها و تهدیدات، وزیر امور خارجه عراق که حامل پیامی برای ملک فهد پادشاه عربستان سعودی است، رهسپار این کشور شد. هرچند محتوای پیام اعلام نشده است و دلیل این سفر غیرمترقبه معلوم نیست، اما بحران خلیج فارس مهم‌ترین موضوع دیدارها و گفت‌وگوهای دیپلماتیک روزهای اخیر در سطح منطقه و جهان بوده است و اخبار روزهای اخیر رسانه‌ها حاکی است عربستان سعودی از رژیم عراق خواسته است تا از حمله به کشتی‌ها در خلیج فارس خودداری کند.^{۲۷}

رادپو بی‌بی‌سی در گزارشی با اشاره به تهدید مقامات عراق مبنی بر اینکه در صورت حمله زمینی ایران پایانه نفتی خارک را نابود خواهند کرد، در مورد توانایی عراق برای عملی کردن این تهدید ابراز تردید کرده و گفت: چنین تهدیدی لزوماً مبین توانایی عراق در جامه عمل پوشاندن به آن نیست. پیش از این هم عراق تهدید کرده بود که تأسیسات نفتی خارک را از بین خواهد برد. اما این واقعیت که حملات گذشته عراق به تأسیسات مذکور موجب خسارات ناچیزی شده است، بسیاری از آگاهان را به این باور رسانده است که عراق نمی‌تواند این تهدید را عملی کند. خلبانان

عراقی حتی با برخورداری از سلاح‌های پیشرفته‌ای همچون موشک‌های آگزوسه و هواپیماهای سوپراتاندارد، معمولاً برای احتراز از آتش ضدهوایی ایرانیان در ارتفاع بالای ۵ هزار پا از سطح دریا حرکت می‌کنند و در چنین ارتفاعی بمباران دقیق تأسیسات خارک غیرممکن است.^{۲۸}

۴۱۵

نمایندگان دائمی ایران و عراق در سازمان ملل متحد در گفت‌وگو با شبکه‌های تلویزیونی ای.بی.سی و آموزش آمریکا و سی.بی.سی کانادا مواضع و سیاست کشور خود را در مورد جنگ و حمله به کشتی‌ها در خلیج فارس تشریح کردند.

سعید رجایی خراسانی نماینده دائمی ایران در سازمان ملل متحد، در گفت‌وگو با شبکه‌های مذکور در خصوص هشدار ایران به کشورهای عرب منطقه مبنی بر حفظ بی‌طرفی خود گفت: «این موضوع کاملاً روشن است و هشدار است به کشورهای عرب که به صدام حسین کمک نرسانند و کمک‌های مالی و نظامی گسترده‌شان را که طی سه سال و نیم جنگ ادامه داده‌اند، متوقف سازند.» وی با اشاره به قطعنامه‌های شورای امنیت که به صراحت از کشورهای منطقه می‌خواهد از هرگونه اقدامی که به گسترش جنگ کمک کند، خودداری ورزند، افزود: «موقعیت حساس جنگ در حال حاضر، به کشورهای دیگر اجازه نمی‌دهد که با رئیس‌جمهور عراق همکاری کنند.» رجایی خراسانی در پاسخ به این پرسش که آیا دریافت موشک‌های استیونگر از آمریکا موجب از بین رفتن بی‌طرفی عربستان می‌شود، گفت: «من تصور نمی‌کنم که این موضوع به خودی خود باعث نقض بی‌طرفی عربستان باشد. این اقدام بیشتر نشان‌دهنده حمایت آمریکا است.» نماینده ایران در مورد تعیین منطقه حفاظت‌شده در خلیج فارس از سوی دولت عربستان نیز اظهار کرد: «مشخص کردن چنین منطقه‌ای در آب‌های خلیج فارس معنا و مفهومی ندارد و مانند اعلام یک‌جانبه صدام حسین در مورد منطقه جنگی است که از نظر ایران غیرقابل قبول است.»

وی در مورد سیاست جمهوری اسلامی ایران در منطقه تصریح کرد: «سیاست ایران این است که اگر ما نتوانیم نفتمان را صادر کنیم، آنها نباید حق صادر کردن نفتشان را داشته باشند.» سعید رجایی خراسانی در مورد آمادگی ایران برای اجرای عملیات نظامی جدید در جزایر مجنون گفت: «ما سه سال و نیم است که از خود دفاع می‌کنیم و می‌جنگیم تا این جنگ را به نتیجه برسانیم.»^{۲۹} نماینده ایران در سازمان ملل در پاسخ به سؤال شبکه ای.بی.سی آمریکا در مورد علت اقدام ایران به تحریم جلسات شورای امنیت، گفت: «این تنها جلسه شورای امنیت نبود که ما آن را تحریم کردیم، بلکه از موقعی که من به نیویورک آمدم جلسات شورای امنیت را تحریم کردیم. علت واضح این بود که ما متوجه شدیم که تمامی قطعنامه‌های ... این شورا عراقی بوده و آنها هیچ‌وقت نمی‌توانستند یک نقش بی‌طرفانه در اختلافات عراق و ایران بازی کنند. بنابراین، فکر کردیم اگر به شورای امنیت برویم بدین ترتیب تمام عملکردهای بی‌معنای آنها را تأیید کرده‌ایم. ... هر وقت آنها تصمیم گرفتند یک موضع بی‌طرفانه در قبال جنگ ایران و عراق اتخاذ کنند ما با بازگشت به شورا موافقت خواهیم کرد.»^{۳۰}

ریاض القیسی نماینده عراق در سازمان ملل نیز در مصاحبه‌ای جداگانه با شبکه تلویزیونی آموزش آمریکا درخصوص حمله نظامی احتمالی ایران در آینده نزدیک، مدعی شد همه حملات قبلی ایران شکست خورده است. وی بدون بیان دلیل نگرانی عراق از حمله احتمالی ایران گفت: «ما و همه جهانیان می‌دانیم که از ماه ژوئیه ۱۹۸۲ (خرداد ۱۳۶۱) تاکنون، ایرانیان در نهایت استیصال سعی کردند حمله تهاجمی وسیعی را علیه عراق به انجام برسانند که به معنای اشغال عراق و سرنگون‌سازی دولت آن و به زیر چنگ و بال [امام] خمینی آوردن دولت عراق بود، ولی تمام این حملات تهاجمی ایران شکست خورد و همچنان نیز شکست خواهد خورد ولو اینکه نفرات بیشتری را جمع بکنند و دست به حمله بزنند. زیرا عراقی‌ها برای بقای ملی خود و مرگ و زندگی‌شان می‌جنگند و نمی‌گذارند که عراق سرنوشت شومی در زیر یوغ ایرانیان پیدا بکند.»

ریاض القیسی کمک‌های کشورهای عربی به عراق را در قالب همکاری دسته‌جمعی به منظور برقراری صلح و امنیت عنوان کرد و گفت: «شیوه همکاری جمعی شامل همه کشورهای هم‌جوار است و همکاری این کشورها با یک طرف درگیر در جنگ نیز براساس همان شیوه همکاری دسته‌جمعی است.» وی در مورد انگیزه عراق از حمله به کشتی‌ها و گسترش دامنه جنگ نیز مدعی شد: «این موضوع به هیچ‌وجه صحت ندارد. عراق تنها می‌خواهد به این طریق رژیم ایران را به خود آورد که بر سر میز مذاکره بنشیند و دو طرف با گفت‌وگو و از طریق قانون و احترام به حقوق طرفین مسئله را حل کنند.»^{۳۱}

۴۱۶

با وجود تشدید حملات عراق به نفتکش‌ها و افزایش نرخ حق بیمه کشتی‌ها در خلیج فارس، جمهوری اسلامی ایران با اتخاذ تدابیری سعی دارد مشتریان نفتی خود را حفظ کند.

خبرگزاری کویت به نقل از منابع نفتی لندن، امروز اعلام کرد: ایران در تلاش برای جبران افزایش نرخ‌های بیمه، نفت خام سبک خود را، که از کیفیت بهتری برخوردار است، با ۲/۵ دلار تخفیف در هر بشکه به فروش می‌رساند. هم‌اکنون ایران نفت خود را به قیمت ۲۵/۵ دلار در هر بشکه به مشتریان منتخب خود می‌فروشد. با توجه به نرخ بیمه ۱/۵ دلاری در هر بشکه، میزان تخفیف واقعی ایران برای خریداران کمتر از یک دلار از نرخ رسمی است که ۲۸ دلار در هر بشکه می‌باشد. این خبرگزاری اضافه کرد: «علی‌رغم حملات عراق علیه نفتکش‌های مشغول بارگیری در ترمینال جزیره خارک ایران، این کشور هنوز قریب ۵۰ درصد صادرات خود را که بالغ بر ۱/۲۵ میلیون بشکه در روز است، به خارج از خلیج فارس ارسال می‌کند. همچنین علی‌رغم افزایش شدید نرخ بیمه و خطرات جدی علیه کشتی‌ها، هنوز بسیاری از نفتکش‌ها به بنادر ایران در شمال خلیج [فارس] وارد می‌شوند.» با وجود این، در سه سال گذشته، به دلیل افزایش حملات به کشتی‌ها، میزان صادرات نفت ایران از این منطقه از ۵ میلیون بشکه در روز به نصف کاهش یافته و قیمت نفت افزایش زیادی نداشته است که این امر نشان‌دهنده وجود ذخایر بزرگ در نزد کشورهای مصرف‌کننده است.^{۳۲}

رادیو بی‌بی‌سی نیز در تحلیلی از سیاست نفتی ایران مدعی شد که ایران برای تشویق ژاپن به تداوم خرید نفت مورد نیاز خود از ایران، قیمت فروش نفت خام خود به این کشور را به میزان قابل توجهی کاهش داده است. این رادیو با اشاره به تشدید حملات عراق به کشتی‌ها و افزایش نرخ بیمه لویدز لندن برای کشتی‌های عازم خلیج فارس گفت: ژاپن که ۶۵ درصد نفت خام مورد نیاز خود را از منطقه خلیج فارس تأمین می‌کند و یکی از مشتریان عمده نفت ایران است، ورود کشتی‌های خود به خلیج فارس را ممنوع کرده است و این اقدام ژاپن عملاً مانع بارگیری نفت خام ایران و کویت به وسیله کشتی‌هایی می‌شود که خدمه ژاپنی دارند. این رادیو با اشاره به دیدار سفیر ایران با وزیر امور خارجه ژاپن اضافه کرد: پس از درخواست ایران از ژاپن مبنی بر خرید نفت خام مورد نیاز خود از ایران و همچنین اقدام اخیر این کشور در قائل شدن تخفیف در قیمت نفت خام، ظاهراً خریداران ژاپنی انگیزه‌های جدیدی برای خرید نفت از ایران یافته‌اند. ژاپن در سال گذشته و قبل از اعلام ممنوعیت ورود کشتی‌های این کشور به خلیج فارس میزان واردات روزانه خود را از ۴۰۰ هزار بشکه به ۲۰۰ هزار بشکه کاهش داده بود. با وضع جدید، ژاپن می‌تواند بالاترین سود را از نفت ارزان ایران ببرد و به نظر می‌رسد ژاپن از این فرصت برای پایین آوردن قیمت جهانی نفت استفاده کند. در صورت عرضه نفت ارزان ایران، خریداران کوچک‌تر نفت تشویق خواهند شد تا خطرهای احتمالی بارگیری نفت از جزیره خارک را بپذیرند و این کار را انجام دهند.^{۳۳}

۴۱۷

با پایان دیدار چهارروزه تورگوت اوزال نخست‌وزیر ترکیه، از عراق دو نشریه *وال استریت ژورنال* و *کریستین ساینس مانیتور* به بررسی موضع این کشور در قبال جنگ ایران و عراق پرداختند. به گزارش خبرگزاری عراق، در دیدار تورگوت اوزال با صدام حسین، جنگ ایران و عراق یکی از محورهای اصلی مذاکرات دو طرف بود. در این دیدار که با حضور طه یاسین رمضان برگزار شد، عراق و ترکیه بر تحکیم همکاری میان دو کشور تأکید کردند.^{۳۴}

تورگوت اوزال پس از این دیدار در مصاحبه با خبرگزاری آناتولی ترکیه در خصوص موضع آنکارا مبنی بر میانجیگری در جنگ گفت: ترکیه بالقوه از بهترین موقعیت برای میانجیگری برخوردار است، اما هنوز زمان برای میانجیگری مساعد نیست. وی اضافه کرد: عراق خواستار پایان این جنگ است و چنانچه شرایط برای دو طرف عادلانه و رضایت‌بخش باشد، این امر محقق خواهد شد. من در گفت‌وگوهایم در بغداد متوجه شدم که عراق از موضع کاملاً بی‌طرفانه ترکیه در قبال جنگ بین دو کشور همسایه رضایت دارد.^{۳۵}

روزنامه *وال استریت ژورنال* در مقاله‌ای به نقش ترکیه در جنگ ایران و عراق پرداخت و نوشت: «ترکیه می‌کوشد تا خود را به‌عنوان تنها کشوری که می‌تواند بین ایران و عراق صلح برقرار کند، نشان دهد. حملات اخیر به کشتی‌های نفتی، سران ترکیه را در تأکید بر نقش

صلح آفرینی آن کشور مصمم‌تر نموده است.» این مقاله با اشاره به موقعیت جغرافیایی ترکیه و مرز مشترک این کشور با ایران و عراق افزوده است: ترکیه از ابتدای جنگ، موضع بی‌طرفانه خود را حفظ کرده و روابط بازرگانی خود را با هر دو کشور گسترش داده است که برایش منافع سرشاری به همراه داشته است.

وال استریت ژورنال با اشاره به سفر یک ماه پیش اوزال به تهران اضافه کرد: «هرچند مقامات ترکیه این سفر را تنها به منظور گفت‌وگو پیرامون مسائل اقتصادی اعلام نموده‌اند، لیکن هدف اصلی آنها میانجیگری بین طرفین درگیر جنگ است.» در این سفرها ظاهراً نخست‌وزیر ترکیه در متقاعد کردن مقامات ایران در پایان دادن به جنگ موفقیت چندانی نداشت، ولی به نظر می‌رسد صدام حسین علاقه‌مند به این امر می‌باشد، وی چندی پیش به‌طور علنی گفت که ترکیه می‌بایست نقش فعالی در پایان دادن به جنگ بازی کند.^{۳۶}

روزنامه کریستین ساینس مانیتور نیز با اشاره به سفر نخست‌وزیر ترکیه به چهار کشور ایران، پاکستان، لیبی و عراق و تلاش آن کشور برای برقراری صلح میان ایران و عراق نوشت: «تصادفی نیست که سفرهای خارجی اخیر تورگوت اوزال فقط به کشورهای اسلامی بوده است. بلکه این امر نشانه تغییر مسیر در سیاست خارجی آن دولت [از اروپا به جهان اسلام] است.» ترکیه با وجود نارضایتی غرب از گسترش روابط با ایران و به‌ویژه لیبی، به دنبال بهبود روابط خود با کشورهای اسلامی است و قصد دارد در مورد کشورهای غرب آسیا سیاست مستقل‌تری در پیش گیرد.^{۳۷}

۴۱۸

هم‌زمان با ارائه متن اصلاح‌شده پیش‌نویس قطعنامه پیشنهادی کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس به شورای امنیت، دولت کویت سفرای هشت کشور عضو شورای امنیت را به وزارت امور خارجه این کشور احضار کرد و دولت عربستان هم ایجاد یک منطقه حفاظت‌شده را راه‌حلی برای تأمین امنیت کشتیرانی در خلیج فارس عنوان کرد.

متن بازبینی‌شده قطعنامه پیشنهادی اعضای شورای همکاری خلیج فارس در خصوص حمله به کشتی‌ها در این منطقه بدون ذکر نام ایران و عراق، ضمن محکومیت حملات اخیر به نفتکش‌های سعودی و کویتی بر حق دریانوردی آزاد در آب‌های بین‌المللی و مسیرهای دریایی تأکید و از کلیه کشورها خواسته است با توقف هرگونه حمله به کشتی‌ها، حاکمیت ارضی کشورهای که طرف جنگ نیستند را محترم‌شمارند. در یکی از بندهای این پیش‌نویس آمده است در صورت رعایت نکردن این قطعنامه موضوع مجدداً بررسی و تصمیمات لازم برای تضمین آزادی دریانوردی اتخاذ شود.^{۳۸}

دولت کویت به منظور جلب حمایت کشورهای عضو شورای امنیت از متن قطعنامه پیشنهادی، سفرای هشت کشور عضو شورای امنیت را به وزارت امور خارجه این کشور احضار کرد و با آنها به گفت‌وگو پرداخت. گزارش خبرگزاری کویت در این باره حاکی است:

وزارت امور خارجه کویت در چهارچوب تلاش‌های کشورهای حاشیه خلیج فارس برای تکمیل مشورت‌ها و تماس‌های شیخ صباح الاحمد الصباح در سازمان ملل، سفرای هشت کشور عضو شورای امنیت را به وزارت امور خارجه احضار و با آنها درخصوص طرح کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس گفت‌وگو کرد تا طرح اعراب از حمایت این دولت‌ها در شورای امنیت برخوردار باشد. مدیرکل دفتر سیاسی وزارت امور خارجه کویت در این جلسات موضع کویت و طرح پیشنهادی شورای همکاری خلیج فارس را برای سفرای کشورهای مذکور تشریح کرد و از آنها خواست که این موضوع را به اطلاع دولت‌های خود برسانند. این مقام کویتی مدعی شد که کویت یکی از طرف‌های درگیر در جنگ ایران و عراق نیست و حمله به کشتی‌های کویتی که حامل مواد خام مورد نیاز جهانی است، عملاً تجاوز به یک کشور بی طرف به شمار می‌آید.^{۳۹}

خبرگزاری فرانسه با اشاره به فعالیت‌های کشورهای عرب منطقه خلیج فارس و ناکامی آنها در متقاعدکردن اعضای شورای امنیت سازمان ملل، در مورد تغییرات انجام شده در پیش نویس قطعنامه پیشنهادی شورای همکاری خلیج فارس اعلام کرد: باوجود تماس‌های دوجانبه نمایندگان کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس با مقامات دولت‌های عضو شورای امنیت، آنها نتوانستند تمامی اعضای این شورا را متقاعد کنند که حملات ایران به نفتکش‌های کویتی و سعودی را بدون در نظر گرفتن زمینه وسیع جنگ محکوم سازند. به همین دلیل، کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس با حذف اشارات خود به ایران و همچنین کاهش تأکید بر توسل به مجازات احتمالی، لحن پیش نویس قطعنامه خود را ملایم کرده‌اند.^{۴۰}

از سوی دیگر، به گزارش یونایتدپرس عربستان سعودی ایجاد یک منطقه حفاظت شده را بهترین راه حل برای برقراری امنیت کشتی‌ها در خلیج فارس دانسته و اعلام کرد: کشورهای حاشیه جنوبی خلیج فارس باید در طول سواحل خود با استقرار بیش از ۴۰۰ فروند موشک ضد هوایی استینگر، از آسمان منطقه حفاظت کرده و به کشورهای دیگر اجازه ندهند که به کشتی‌های آنها در مسیر حمله کنند. این بهترین راه برای تضمین امنیت مسیر عبور نفت از منطقه است. خبرگزاری یونایتدپرس با اشاره به ابتکار عربستان، آن را یک خبر بسیار مسرت‌بخش برای دولت‌های صنعتی اعلام کرد و از آنها خواست که به عربستان برای اجرای این طرح کمک کنند.^{۴۱}

خبرگزاری کویت نیز به نقل از منابع رسمی امارات متحده عربی اعلام کرد که یوگسلاوی در هفته جاری با بسیاری از دولت‌های عرب منطقه خلیج فارس تماس گرفته و ابتکار جدیدی را برای پایان دادن به جنگ ایران و عراق و برقراری صلح مطرح کرده است. منابع وزارت امور خارجه امارات متحده عربی اعلام کردند ابتکار جدید یوگسلاوی بر بنیان‌های جدیدی استوار است و در چهارچوب تلاش‌های جنبش عدم تعهد برای متوقف کردن جنگ در خلیج فارس قرار داد.^{۴۲}

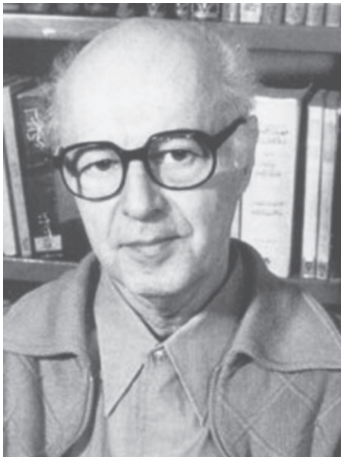
۴۱۹

امروز در بغداد اعلام شد که نیروهای نظامی عراق ظرف سه ماه گذشته، در جریان جنگ در خلیج فارس ۴۰ فروند کشتی و نفتکش را در این منطقه منهدم کرده‌اند. خبرگزاری آلمان غربی اعلام کرد: «کشتی‌های یادشده در جریان ۱۲ عملیات بمباران هوایی و دریایی در بخش شمالی خلیج [فارس] در نزدیکی پایانه نفتی خارک منهدم شده‌اند.» گزارش مزبور فاش کرده است که در برخی از این حملات، هواپیماهای پیشرفته سوپراتاندارد که فرانسه اخیراً در اختیار دولت عراق قرار داده است، شرکت داشته‌اند.^{۴۳}

در همین حال امروز در بازار بیمه لندن مشخص شد که بیمه‌کنندگان، نفتکش بزرگ عربستان سعودی به نام "سفینه العرب" را که در روز ۵ اردیبهشت‌ماه، پس از بارگیری از پایانه نفتی خارک هدف اصابت موشک‌های عراقی قرار گرفته بود، به مبلغ ۴/۲ میلیون دلار به یک مؤسسه خریدار کشتی‌های از کار افتاده در تایوان فروختند. این نفتکش غول‌پیکر ۳۵۷ هزار تنی غیرقابل تعمیر تشخیص داده شد و بیمه‌کنندگان آن را پس از پرداخت مبلغ نفتکش به صاحبان سعودی‌اش برای اوراق فروختند. خریداران باید نفتکش را از سواحل بحرین تا تایوان یدک بکشند.^{۴۴}

۴۲۰

به دنبال پخش اعترافات احسان طبری تئوریسین حزب توده ایران از شبکه تلویزیون سراسری ایران* حزب کمونیست ایران (توده) در بیانیه‌ای که امروز در روزنامه *پراودا* (ارگان رسمی حزب کمونیست شوروی) انتشار یافت به شدت از جمهوری اسلامی ایران انتقاد کرد و مدعی شد رژیم

احسان طبری

ایران از یک بحران عمیق سیاسی، اجتماعی و اقتصادی ناشی از جنگ ویرانگر ایران و عراق رنج می‌برد.

روزنامه *پراودا* بدون هیچ تفسیری بیانیه حزب توده ایران را چاپ کرده و نوشت: این بیانیه که در روزنامه *طوفان* توده آلمان شرقی نیز منتشر شده، مدعی است تهران از اداره امور کشور ناتوان است و در جریان انتخابات اخیر مجلس شورای اسلامی با مخالفت توده مردم روبه‌رو شده است. بیانیه حزب توده اعترافات احسان طبری را محکوم و آن را توطئه جمهوری اسلامی ایران علیه حزب عنوان کرده و در خصوص اجرای حکم اعدام چندین تن از اعضای حزب توده هشدار داده است.^{۴۵}

* به روزشمار ۱۳۶۳/۲/۱۸ مراجعه شود.

ضمیمه گزارش ۴۱۲: توضیحات مسئول واحد اطلاعات منطقه ۳ سپاه از اقدامات و هماهنگی‌های انجام گرفته در پی تشکیل قرارگاه رمضان

فرماندهان مناطق و یگان‌های سپاه پاسداران انقلاب اسلامی بعد از ابلاغ تشکیل قرارگاه رمضان، به فراخور مسئولیت و جایگاه خود اقدامات لازم را برای هماهنگی امور و فراهم کردن زمینه عملیاتی شدن این قرارگاه شروع کردند. مسئول واحد اطلاعات منطقه ۳ سپاه در گزارشی ضمن تشریح اقدامات انجام گرفته افزود: بلافاصله پس از ابلاغ تشکیل قرارگاه رمضان، هریک از مناطق هیئتی را مأمور هماهنگی کردند. سه روز بعد، از منطقه ۳ هیئتی به مقصد قرارگاه حمزه سیدالشهدا^۱ حرکت و در ارومیه ضمن تشکیل جلسات متعدد با مسئولان قرارگاه، هماهنگی‌های لازم را به عمل آورد. «در این جلسات مشخص شد که خود قرارگاه حمزه در این زمینه غیر از یک رشته کارهای پراکنده در قالب‌های مختلف حرکت متشکلی نداشته و از طرفی بعضی از این حرکات و مراکز عملیاتی یا اطلاعاتی با منطقه ۱۱ نبوده و خط و حد کاری آنان مستقیماً از مرکز (اطلاعات یا فرماندهی کل) اعمال و ابلاغ می‌شده است.»

در بخش دیگری از این گزارش آمده است: پس از جلسه در ارومیه، عازم میروان شدیم و در آنجا با مسئولان منطقه جلساتی را تشکیل دادیم که موضوع محوری آنها ایجاد هماهنگی میان گروه‌های مخالف صدام در منطقه بود. استعدادهای بالقوه و بالفعل آنها بررسی شد. همچنین در این منطقه به دنبال شناسایی محلی برای استقرار ستاد قرارگاه رمضان بودیم که در نهایت یک ساختمان پنج طبقه در پادگان شهید عبادت میروان شناسایی و مورد توافق عمومی قرار گرفت. در منطقه کوهستانی دزلی نیز از ساختمانی بازدید کردیم که هنوز تکمیل نشده بود و مقرر شد برای تکمیل آن اقدام شود. پس از اجرای یک سلسله اقدامات پشتیبانی و انتخاب نیرو در منطقه، در ۲۹ خرداد، جلسه‌ای با شرکت اعضای منتخب برای شورای قرارگاه به سرپرستی برادر محمدی جانشین فرماندهی منطقه ۳، تشکیل شد. در روزهای بعد جلساتی با مسئولان بسیج عراق داشتیم و در آن اقدامات انجام شده تشریح و نیازها و موانع کار بیان شد. همچنین اقدامات لازم برای فراهم آوردن اقلام و تجهیزات مورد نیاز ستاد قرارگاه رمضان ادامه یافت و مشخص شد که احتمالاً تا دو ماه آینده ساختمان مورد نظر قرارگاه کامل می‌شود. پادگان میروان ظرفیت پذیرایی از استعدادی در حد یک گردان اطلاعاتی و عملیاتی داشت و نیروهای آن متشکل از نیروهای ایرانی و عراقی بودند و به همین دلیل برای آن نام "آیت‌الله شهید محمدباقر صدر" انتخاب شد و در جلسه‌ای که در ۱۳۶۳/۴/۱۲ تشکیل شد مقرر شد این اقدامات انجام شود: ترسیم نقشه دقیق منطقه دزلی و ستاد میروان توسط حفاظت فیزیکی؛ مطالعه و بررسی آداب و سنن، زندگی و نحوه جنگ و تاکتیک‌های اکراد و گروه‌های مخالف صدام در منطقه کردنشین عراق و ایران؛ سرکشی و دیدار از مناطق و نوارهای مرزی و مشاهده شهرهای پنجوین، سیدصادق، حلبچه، خرمال و دریاچه دربندیخان؛ اعزام ۴ نفر از برادران اطلاعات و حفاظت به پایگاه‌های برون مرزی.

در این گزارش همکاری نکردن قرارگاه حمزه سیدالشهدا^۱، بسیج عراق و اطلاعات و عملیات سپاه میروان از جمله موانع کار برشمرده و اضافه شده است: بدون هماهنگی و همکاری آنها کارها نمی‌تواند انجام شود. در بخشی از این گزارش در خصوص وضعیت ارتباطی آمده است: «از نظر ارتباطی به کلی فلج بودیم و در طی مدتی که در میروان بودیم فقط یک خط [تلفن] داخلی داشتیم که برای گرفتن یک شماره باید مدت‌ها صبر می‌کردیم.» گزارش مزبور در نهایت پیشنهاد کرده است که قرارگاه حمزه، مرکزی را برای هماهنگی میان مناطق ایجاد و توان آنها را برای شکل دادن به قرارگاه رمضان هدایت کند.^{۴۶}

منابع و مآخذ روزشمار ۱۳۶۳/۳/۹

۱. سند شماره ۸۱۴۳۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از مرکز فرماندهی سماجا ۳ به نراجا (معاونت اطلاعات عملیات)، ۱۳۶۳/۳/۱۰.
۲. سند شماره ۴۰۶۴۵۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی ناحیه ژاندارمری باختران (رکن ۳)، ۱۳۶۳/۳/۹.
۳. سند شماره ۴۰۶۴۵۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی ناحیه ژاندارمری باختران (رکن ۳)، ۱۳۶۳/۳/۹.
۴. سند شماره ۸۱۷۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از

- بخش فنی قرارگاه خاتم‌الانبیاء^(ص) به قرارگاه خاتم‌الانبیاء^(ص) (اطلاعات عملیات)، ۱۳۶۳/۳/۱۱، صص ۱ و ۲.
۵. سند شماره ۸۱۴۴۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شاجا به دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست‌وزیری، ۱۳۶۳/۳/۹.
۶. سند شماره ۳۰۱۱۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهرداری خوزستان به استانداری خوزستان، ۱۳۶۳/۳/۱۰.
۷. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۷۲، ۱۳۶۳/۳/۱۰، ص ۱، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۳۶۳/۳/۹؛ و - واحد مرکزی خبر صدواسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۳۶۳/۳/۹، صص ۱ و ۲، رادیو بغداد.
۸. سند شماره ۴۳۳۴۷۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه مشترک شهید شهرام فر به قرارگاه حمزه سیدالشهدا^(ع)، ۱۳۶۳/۳/۱۰، صص ۲ و ۳؛ و - سند شماره ۳۹۲۳۵۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی شمال غرب ژاجا (رکن ۳) به فرماندهی ژاجا (رکن ۳ - مرکز فرماندهی)، ۱۳۶۳/۳/۱۰؛ و - سند شماره ۴۰۶۸۷۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی منطقه ۱۱ قرارگاه حمزه سیدالشهدا^(ع)، ۱۳۶۳/۳/۱۲، صص ۳ و ۴.
۹. سند شماره ۴۳۳۴۷۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۲ و ۳؛ و - سند شماره ۳۹۲۳۴۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی شمال غرب ژاجا (رکن ۳) به فرماندهی ژاجا (رکن ۳ - مرکز فرماندهی) ۱۳۶۳/۳/۱۰.
۱۰. سند شماره ۴۳۳۴۷۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۲ و ۳؛ و - سند شماره ۳۰۲۵۱۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ناحیه ژاندارمری کردستان (رکن ۳) به استانداری کردستان، ۱۳۶۳/۳/۱۰.
۱۱. سند شماره ۴۳۳۴۷۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۲ و ۳؛ و - سند شماره ۳۹۲۳۵۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۳ و ۴؛ و - سند شماره ۱۶۹۶۵۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه‌ای از واحد اطلاعات نظامی، شماره ۳، ۱۳۶۳/۳/۲۰، ص ۴.
۱۲. سند شماره ۴۳۱۶۹۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از دفتر فرماندهی سپاه ناحیه کردستان (مرکز فرماندهی) به دفتر فرماندهی منطقه ۱۱ (مرکز فرماندهی)، ۱۳۶۳/۳/۱۲.
۱۳. سند شماره ۸۱۴۰۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شاجا به دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست‌وزیری، ۱۳۶۳/۳/۱۴.
۱۴. سند شماره ۴۰۲۱۴۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات سپاه پاسداران مهاباد به اطلاعات ستاد منطقه ۱۱، ۱۳۶۳/۳/۱۱.
۱۵. سند شماره ۴۰۲۱۴۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از پایگاه سپاه سلماس (اطلاعات) به ستاد منطقه ۱۱ (اطلاعات)، ۱۳۶۳/۳/۱۰.
۱۶. سند شماره ۴۰۲۱۴۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه پیرانشهر به قرارگاه حمزه سیدالشهدا^(ع)، ۱۳۶۳/۳/۱۰.
۱۷. سند شماره ۴۰۶۹۹۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد سپاه منطقه ۱۱، ۱۳۶۳/۳/۹، ص ۱.
۱۸. سند شماره ۳۹۲۶۹۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد سپاه منطقه ۱۱، ۱۳۶۳/۳/۲۲، ص ۱؛ و - سند شماره ۴۰۶۹۹۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص ۱.
۱۹. سند شماره ۴۰۶۸۶۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد قرارگاه حمزه سیدالشهدا^(ع)، ۱۳۶۳/۳/۱۳.
۲۰. سند شماره ۱۸۶۴۴۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از منطقه ۳ سپاه پاسداران، ۱۳۶۳/۴/۱۱، ص ۱؛ و - سند شماره ۴۴۹۰۳۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی کل سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، ۱۳۶۳/۳/۲۳.
۲۱. سند شماره ۳۸۱۱۲۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی کل سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، ۱۳۶۳/۳/۱۶، ص ۱؛ و - سند شماره ۳۸۱۲۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی کل سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، ۱۳۶۳/۳/۱۶.
۲۲. سند شماره ۸۱۴۲۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه منطقه ۱۱ به فرماندهی کل، ۱۳۶۳/۳/۱۱.
۲۳. مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی^(ره)، صحیفه امام (مجموعه آثار امام خمینی^(ره))، جلد ۱۸، تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی، ۱۳۸۶، صص ۴۸۱ - ۴۷۵.
۲۴. روزنامه کیهان، ۱۳۶۳/۳/۱۰، ص ۳.
۲۵. واحد مرکزی خبر صدواسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۳۶۳/۳/۹، ص ۱۳، رادیو لندن، ۱۳۶۳/۳/۹؛ و - خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۷۲، ۱۳۶۳/۳/۱۱، ص ۱۹، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۳۶۳/۳/۱۰.
۲۶. همان، ص ۲۰، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۳۶۳/۳/۱۰.
۲۷. واحد مرکزی خبر صدواسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۳۶۳/۳/۹، ص ۱۰، رادیو لندن، ۱۳۶۳/۳/۹.
۲۸. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۷۳، ۱۳۶۳/۳/۱۱، ص ۴۵، رادیو بی‌بی‌سی، ۱۳۶۳/۳/۱۰.
۲۹. واحد مرکزی خبر صدواسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۳۶۳/۳/۱۰، صص ۱۸ - ۱۶، به نقل از رادیو صدای امریکا.
۳۰. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۷۳، ۱۳۶۳/۳/۱۱، صص ۴ و ۳، واشنگتن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۳۶۳/۳/۱۰.
۳۱. واحد مرکزی خبر صدواسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۳۶۳/۳/۱۰، صص ۱۸ - ۱۶، به نقل از رادیو صدای امریکا، ۱۳۶۳/۳/۸.
۳۲. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۷۲، ۱۳۶۳/۳/۱۰، صص ۲۹ و ۳۰، لندن - خبرگزاری کویت، ۱۳۶۳/۳/۹.

۳۲. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۷۳، ۱۳۶۳/۳/۱۱، صص ۴۹ و ۵۰، رادیو بی‌بی‌سی، ۱۳۶۳/۳/۱۰.
۳۳. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۷۲، ۱۳۶۳/۳/۱۰، منامه - خبرگزاری فرانسه، ۱۳۶۳/۳/۹.
۳۴. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۷۳، ۱۳۶۳/۳/۱۱، واشنگتن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۳۶۳/۳/۱۰.
۳۵. همان، ص ۲، آنکارا - خبرگزاری تانیوگ، ۱۳۶۳/۳/۹.
۳۶. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۷۳، ۱۳۶۳/۳/۱۱، ص ۱۷، واشنگتن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۳۶۳/۳/۱۰.
۳۷. همان، ص ۴۳، رادیو صدای امریکا، ۱۳۶۳/۳/۱۰.
۳۸. همان، ص ۲۶، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۳۶۳/۳/۱۰.
۳۹. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۷۲، ۱۳۶۳/۳/۱۰، ص ۴۹، رادیو کویت، ۱۳۶۳/۳/۹.
۴۰. همان، ص ۱۶، نیویورک - خبرگزاری فرانسه، ۱۳۶۳/۳/۹.
۴۱. همان، ص ۲۷، سنگاپور - خبرگزاری یونایتدپرس، ۱۳۶۳/۳/۹.
۴۲. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۷۳، ۱۳۶۳/۳/۱۱، ص ۱۱، ابوظبی - خبرگزاری کویت، ۱۳۶۳/۳/۱۰.
۴۳. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۷۲، ۱۳۶۳/۳/۱۰، ص ۸، منامه - خبرگزاری آلمان غربی، ۱۳۶۳/۳/۹.
۴۴. همان، صص ۳۳ و ۳۴، لندن - خبرگزاری فرانسه، ۱۳۶۳/۳/۹.
۴۵. همان، ص ۲۳، مسکو - خبرگزاری فرانسه، ۱۳۶۳/۳/۹.
۴۶. سند شماره ۱۸۶۴۴۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۷ - ۱.